

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45;

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Fundamentul educațiunii

de Dr. At. Marienescu.

I.

Fiecare om se naște ca om. În prima linie dară, obiectul educațiunii e omul; deci, umanitatea e principiul prim, e baza și totdeauna fundamentul educațiunii, și pentru aceasta, educațiunea mai pre sus de toate trebuie să fie umană.

Omul când se naște, se naște în atare naționalitate precisă; în naționalitatea părinților sei; dela Români, numai Români se pot naște; deci naționalitatea e înăscută în om, e totdeauna cu nașterea omului; și pentru aceasta naționalitatea e al doilea principiu al educațiunii; romanitatea e însușire înăscută în om, și astfel naționalitatea e obiect fundamental al educațiunii.

La noi Români, în acel om, în acel Român și un creștin. Omul prin botez, prin taina cea dintâi a creștinătății, prin puterea sfintei treimi, se face creștin. Astfel creștinătatea e o însușire — mai târziu plantată, insuflată în omul român, sau Românul om; și aceasta însușire e asemenea obiectul de frunte al educațiunii, e al treilea principiu al educațiunii pentru om, Român și creștin.

Cea mai grea educațiune a omului e educațiunea umană, de al crește în umanitate,¹⁾ de al crește în însușiri, cari pe om îl fac bun și blând, cari pe om îl ridică către Dumnezeu; căci dacă ai crescut pe om în umanitate, din omul bine educat după principiul uman, ușor faci și Român și creștin bine educat, bine crescut; iară dacă pe om nu-l crești, nu-l poți educa de cu bun, acela, nici ca Român, nici ca creștin — nu va fi bun.

Așadar, fundamentul educațiunii e educarea omului cu însușiri

¹⁾ Dela latinul *homo*, avem *om*; *humanus* înseamnă: *omenesc*; iară umanitate s'ar putea explica, traduce cu: *omenitate*; căci omenire, omenia, sunt alte concepte.

umane, bune, dar precum am mai zis, aceasta educațiune e cea mai grea!

Pentru ce?

Nu pot deadreptul să răspund, pentru că mai întâi trebuie să cercetez, că ce e omul, și ce însușiri are?

Omul, întră animale e ființa cea mai dezvoltată și organizată; dar în privința organizării sale corporale (trupești), nu se deosebește de animale (dobitoace), pentru că omul nu are nici un organ trupeș, ce nu l'ar avea animalele, ori cele de casă, ori cele de pădure, și pentru aceasta cei mai mulți învățați au zis, că omul e o ființă din imperiul animalelor, și anume e înșirat deloc după soiul mămuțelor, orangutangilor, etc. și mai ales, pentru că omul, respective oamenii, unii în grad mare, alții în grad mai mic, au însușirile animalelor. Puțini învățați au zis, că Dumnezeu pe om l-a creat ca o ființă separată de imperiul animalelor, și pentru calitatea sa de inteligență înaltă, e o clasă separată, și nu se înșiră întră animale.

Eu nu știu să hotăresc, dar nu o cred, pentru că științele naturale neagă, că omul a fost separat creat. Și așa trebuie să fie, pentru că oamenii atâtea însușiri animalice au, încât mai pe fiecare om l'ai putea asemăna unuia dintre animale. Aci zace greutatea educațiunii omului, să desbraci pe om de însușirile animalice ale lui, de sălbătăcie!

Friedrich Alexander baron de Humboldt, născut în Berlin în 14 Sept. 1769, cercetătorul cel mare al naturii și al omului, în multe țări și în multe continente, scriitorul opului *Kosmos* (lumea), s'a îngrozit de om și de însușirile rele ale omului și a zis: „grozavă e bestia (feara sălbatecă) în pădure, dar bestia e și mai grozavă când e în om!”

S'au analizat faptele rele, crimele oamenilor și din acestea a rezultat, că omul, începând dela cel

mai de jos, și suindu-te până la cel mai de sus, e animalul cel mai făcător de rele!

Vedeți cum sunt bestiele în oameni! Vedeți, cât e de greu a scoate aceste bestii din oameni, a decă cât e de grea educațiunea omului, ca să nu aibă însușiri animalice! Al face să nu mai fie rău, ci să fie bun față de ceilalți oameni.

Dar e cu puțință de a scoate bestiele din oameni, sau barem din cei mai mulți, pentru că Dumnezeu a înzestrat pe om cu minte înaltă, cu rațiune și cu înțelepciune, și pentru aceasta pe cei mai mulți cu însușiri mai bune.

Deci să nu desperăm, că educațiunea umană — în genere — nu ne va succeda. Căci norocul, că cei mai mulți oameni sunt născuți cu însușiri bune și pentru aceasta sunt capabili de o educațiune umană, care culminează în aceea, că din om să faci om de omenie, și să credeți, că acela, care e educat de om de omenie, e și Român și creștin de omenie.

Nu Români, Maghiarii, Nemții, etc. fac crimele, ci oamenii făcători de rele, bestiele din oameni, adevărate aceia, fără educațiune umană.

† Nicolau Popea.

Episcopul Caransebeșului.

Consistorul diecesan din Caransebeș a adresat imediat după moartea fericitului în Domnul Nicolau Popea, Episcopul Caransebeșului, următorul circular, și anume, protopresbiterilor, preoților și popoului credincios din acum văduvita diecesă gr. ort. română a Caransebeșului:

„Biserica diecesei noastre a îndurat o grea pierdere. Preabunul și iubitul episcop Nicolau Popea nu e mai mult între cei vii.

O boală scurtă, dar grea, a tăiat firul vieții pline de fapte mărețe a celui întru Domnul adormit, care a fost cel mai iubit și cel mai iubit al marelui Arhiepiscop și metropolit Șaguna întru căști-

garea drepturilor noastre bisericești, la reînființarea metropoliei ortodoxe a Românilor din Ungaria și Transilvania. O viață de aproape 83 de ani s'a stăns acum, iar noi cei rămași nu suntem în stare încă să enumerăm cu deamăruntul toate faptele mărețe săvârșite de acest rar bărbat pe terenul cultural, național și bisericesc. Multele așezăminte întemeiate de răposatul în timpul păstoririi sale arhiericești de 19 ani vor vesti lumii de acum și celei viitoare, că acest bărbat cu iubire, cu viu interes și cu abnegațiune a lucrat pentru înaintarea, bunăstarea și fericirea acestei diecese, pe care Dumnezeu o pusese sub părintească-i oblăduire. Câtă vreme vor fi Români ortodoci, numele Nicolau Popea se va rosti cu adâncă venerațiune, căci el va aduce aminte de o epocă în care românismul a eșit din întunerecul spiritual la lumina cunoașterii de sine, la convingerea, că este ființă rațională, la conștiința de sine ca popor și membru al bisericii ecumenice ortodoxe. Între luptătorii din aceea generațiune de redeșteptare va apare și măreața figură a în Domnul fericitului episcop Nicolau Popea, ca un mentor spre cele bune, frumoase și adevărate.

De oarece am pierdut un bărbat rar, de cari numai din când în când se ivește unul, se cuvine, e datorința noastră chiar să deplângem moartea lui. Din apropiere și din depărtare să-i arătăm, cât de mult l'am iubit, cât de scumpă ne-a fost viața lui.

De aceea consistorul diecesan voind să-și manifeste adâncă durere pentru pierderea acestui scump tezaur al bisericii și națiunii noastre ordonează:

1. În toate bisericile din diecesă să se tragă clopotele 9 zile dela primirea acestui circular, și adevă de 3-ori pe zi.
2. Pe biserică și edificiile școlilor noastre să se pună steag negru.
3. În toate bisericile să se facă Duminecă, în 3 August v. parastas pentru odihna adormitului în Domnul.
4. Parastasul acesta se va repeta, când va fi un an dela răposarea venerabilului adormit, adevă în 26 Iulie 1909.
5. Până la întregirea scaunului episcopesc, conform statutului organic, se vor ceti la toate sf. liturgii ecteniile morților: „Pentru odihna răposatului robului lui Dumnezeu episcopului Nicolae,” iar tronul arhiepiscopesc să se acopere în acest timp cu văl negru.
6. În locul „Episcopului nostru” în ecteniile pentru cei vii să se pomenească: „Înalt Preasfințitul Mitropolit Ioan.”

FOIȘOARĂ.

Din trecutul comunei Cacova.

(Prelegere populară ținută în Cacova la ad. generală a despărț. V (Săliște) al Asociațiunii în 6/19 Iulie 1908.

De Dr. Ioan Lupăș.

(Urmare)

Satele acestea au avut norocul să fie mai bine de o sută de ani sub stăpânire românească, după cum a arătat profesorul D. Onciul în scrierea sa intitulată: „Titlul lui Mireca cel bătrân și posesuile lui.”

În hrisovul pe care se întemeiază această părere sunt amintite 5 sate românești (villae olachales): Cacova, Sibiel, Vale, Săliște și Galeș, ca făcând parte din ducatul Amnașului stăpânit de voievozii Munteniei încă înainte de domnia lui Mireca cel bătrân (1386—1418) D. Onciul ne spune, că satele acestea au fost unite cu Țara Românească de pe la începutul veacului al XIV-lea.

În a doua jumătate a veacului următor, pe la 1460, ele se găseseră în stăpânirea regelui unguresc, Matia Corvinul, care la 1485 le alătură ținuturilor stăpânite de Sașii, așezați aici înainte cu vre-o 300 de ani. Dar nu li s'a dat Sașilor stă-

pânire deplină peste ele, deși ei ar fi dorit-o și au cercat în multe rânduri, s'o câștige. Între Români și Sași s'au iscat multe pricini și ciocniri, mai ales pentru încălțările de hotar, ce se făceau dintr-o parte ca și din cealaltă. În căutarea dreptății și în purtarea cheltuielilor de proces Români din toate satele se uniau și trimeteau câțiva inși, de obicei primarii și jurații comunelor să se judece cu Sașii și să i câștige. Astfel găsim într-un proces dela 1570, comuna Cacova reprezentată prin judele George Buner, iar cu 15 ani mai târziu, prin judele Stanciu Popa și jurații Opiș Bărsan și Ioan Șandru. În învoielile încheiate atunci cu Sașii s'a statorit suma de 100 fl., ce aveau să plătească Români, în fiecare an la Crăciun, pentru pășunatul oilor, iar 12 fl. pentru porci, încolo li-se asigură dreptul de a trăi în comunele lor după obiceiul cel vechiu.

Mărginenii, afară de cei din comunele Săcel și Aciliu, n'au fost niciodată iobagi, ci totdeauna oameni liberi, stăpâni pe capul, moșia și avutul lor. Se vede însă, că Sașilor le stătea ghimpe la inimă această puțină libertate a Mărginenilor și mereu încercau să-i strângă cu totul în curelele stăpânirii lor, să-i facă slujbi și iobagi, cum erau bieții Români de prin alte părți. Dar, mulțămită vredniciei înaintașilor noștri, cari și-au știut apăra uneori chiar și cu prețul vieții drepturile lor de oameni slobozi, încercarea nelegiuită a

Sașilor a rămas fără izbândă dorită de ei, iar Mărginenii în toată curgerea acestor lupte și hărțuiri s'au încheiat din ce în ce mai bine, pentru că în sbuciumări îndelungate, prin lupte și suferințe se oțelise puterea oricărui popor.

Luptele acestea s'au trăgănat veacuri de-a rândul, mai cu înțepire s'au desfășurat însă în veacul al XVIII-lea. De aceea totmai din timpul acesta avem și știrile cele mai amănunțite despre starea, în care se aflau satele Mărginenilor, deci între ele și comuna Cacova.

Într-o hârtie veche din anul 1714 se descrie hotarul comunei Cacova, arătându-se că este sterp, apăsos, mocirlos și pietros, abia din fânate scot vre-o 200 cară de fân. Au și câțiva munți, dar fiind prea îndepărtați, locuitorii sunt siliți să ia dela Cristiereni plătind acestora arândă de 15 fl., căci pășunile lor sunt puține. Au și o moară în sat, care aduce venit de 23 fl., în anul 1713 au plătit dare cătănească — 617 fl.

Cu opt ani mai târziu la 1722 găsim o nouă descriere a satelor din scaunul Săliștei, care e mai amănunțită și mai deslușită decât cea dintâi. Iată ce se spune aici despre comuna Cacova:

„Cacova este sat dintre bunurile Șaptelei județe; locuiesc într'ansul oamenii posesionați (adecă cu moșii) din nația românească, în case de brad acoperite cu șindile, având și alte ipolaturi (zidiri) trebuincioase. Obștea nu-i datoare nimurui,

din hotar n'au înstrăinat nimica, că nici lor nu le ajunge. Din cărcimă au avut obștea venit pe an 22 fl. fiindcă au cărcimuit oameni privați; satu are o moară cu 2 roate, a căruia venit pe an face 72 fl.; oameni privați au mori de firez în hotarul Cristianului, a căruia venit face 90 fl. Hotar de arat au numa unii, care în toată primăvara îl ară; au și la munte un dărab de hotar, care îl ară și-l cosesc, dar de arat nu-i bun; pentru aceia fac economii în hotarul Cristianului, toate dijele de pe hotar din oi și miei le răscumpără dela Domnii din Sibiu în tot anul cu 45 florinți. Lemne de foc au destule; de ipolaturi au lemne de brad, de care și la Sibiu duc de vânzare și capătă câștig bun din ele. Pometuri au frumoase, mere, pere, cireșe, prune și nuci duc la Sibiu și la câmpie, unde le dau pe bucate, un dărab lau dat din porunca domnului la Jinari în arândă pe 15 fl. Darea au fost în 1721 aruncată pe sat în bani 510 fl.; gălete de grâu: 43, de ovăș: 39; cară de fân: 26. Aruncă cel mai mic 60 fl., care toate le au dat în mila Domnului Iacob Sas în bani gata după taxa comisariatului; la Domnia din Sibiu silesc să le facă slujbe cu coasa, cu furca, și secerea, îmblăcii și plug, după cum le poruncesc. În satu acesta un domn din Sibiu Lucaci Fabritius are o moară cu o roată și un fânaf de 7 cară de fân. Scutiți au: pe jude și 3 pargari.”

(Va urma.)

^{*)} Convorbiri literare „An. XXXVI Nr. 8.

Așa onorată preoțime și iubit popor! se sărbăți aducerea aminte a acestui prea bun și blând arhieru, rugând pe Domnul „să așeze sufletul lui în loc de odihnă, în loc de verdeață, de unde a fugit toată scârba, întristarea și suspinarea”, iar pe noi să ne lumineze și întărească, ca cu vrednicie să ne facem datoria de buni creștini.

Totodată se aduce la cunoștința onoratei preoțime și credinciosului popor, că în Domnul adormitul Episcop încă în anul 1902 a numit vicar pe I. P. C. Sa părintele arhimandrit *Filaret Musta*. Deci sub-crisul arhimandrit va conduce afacerile diecezei, iar toate hârtiile oficiale și private au a se îndrepta către Consistor și prezidiu.

Caransebeș, din ședința consistorului diecezan ținută la 26 Iulie st. v. 1908.

Consistorul diecezan,

Filaret Musta
arhimandrit, vicar episcopesc
prezidentul consistorului diecezan.

„Asociațiunea” la Șimleu.

— 10 August n.

Conform programului stabilit din partea comitetului aranjator din Șimleu, comitetul central al „Asociațiunii” a fost primit în mod sărbătoresc în Cizer, și de aici dus cu trăsura la Șimleu, la adunarea generală anuală a „Asociațiunii”.

În scopul acesta au sosit la Cizer Joi dimineața mai multe trăsuri din Șimleu, și se adunase public numărös și din împrejurime, preoți, învățători și popor.

Când a sosit trenul la orele 11 și jumătate era lume multă în fața gării Cizer, lume românească. Comitetele a fost bine-ventat din partea vicariului foraneu *Alimpu Barbulovici*, directorul despărțământului Șimleu al Asociațiunii. A vorbit apoi preotul *Orian* din Cizer și la urmă țărânul inimos din Cujir, *Boca*.

La toate acestea vorbiri a răspuns domnul *Andrei Bărsanu*, vicepreședintele Asociațiunii, mulțămind pentru frumoasa și calduroasă primire.

Oaspeții au fost invitați apoi toți la un prânz bine gătit în grădina domnului *Nichita Lisca*, învățător penzionat în Cizer. Prânzul a fost dat din partea comitetului aranjator din Șimleu și pe cheltuielile acestuia. La masă a vorbit vicepreședintele Asociațiunii, domnul *Andrei Bărsanu* pentru stăpânul casei, vicarul *Barbulovici* pentru dame. Stăpânul casei a răspuns și a mulțămit pentru cinstea făcută casei sale.

Trăsurile cu oaspeții au sosit la Șimleu la orele 5 d. a. S'au făcut numai decât încurțirile, așa cum s'a putut. Compatrioții maghiari nu au prea primit oaspeții români în casele lor.

Sara la orele 8 s'a ținut așa numita convenire de cunoștință, la care au participat peste 300 persoane. La momentul potrivit, domnul *Ioan P. Lazar*, prezidentul comitetului aranjator, salută oaspeții întruniți în Șimleu sub steagul Asociațiunii cu următoarea vorbire:

„Domnilor și Doamnelor! Prea onorată oaspeți! Chiar acum se împlinesc 30 de ani decând „Asociațiunea” p. l. r. și c. p. r. și-a ținut în Șimleu prima sa adunare generală.

Pe acele timpuri abia aveam în Șimleu 2—3 familii inteligente, iar în provincă, afară de preoțime, — tot cam atâtea... N'aveam, căci erau vremile, când abia se revărsară zorile unui viitor mai bun pentru de a putea crea o clasă inteligentă, care să aibă menirea a lua frâiele conducerii în cele culturale și astfe a pune o bază bună și solidă pentru viitor.

Era puțină inteligența noastră, înainte de aceasta cu 30 de ani, dar acei puțini câți erau, ardeau de dorul de a lucra pentru luminarea poporului nostru țărân și umblau ca poturnichile prigebe, căutându-și un cuib, un culcuș, unde să se poată așeza, ca apoi să-și poată face datorința cum se cuvine față de mama națiune.

A dat apoi D-zeu un gând bun și sfânt bărbatilor noștri luminați de pe acele vremi și au adus Asociațiunea la Șimleu, ca astfel să ne arete calea cea adevărată, pe care trebuie să mergem.

Aci vă așezați, a zis „Asociațiunea”, și de aici probați a lupta în contra celui mai mare dușman al nostru: în contra neștiinței... Voi să fiți paza, voi Sălăjenii, să fiți sentinela limbii românești în acest colț de țară, unde ea mai mult este expusă pericolului și amalgamizării.

De atunci au trecut 30 de ani. Un timp foarte scurt acesta, un minut chiar în viața unei națiuni.

Cu toate aceste, Sălăjul poate arăta progrese îmbucurătoare — deși mai modeste.

Despre acestea, scumpi oaspeți, veți avea cel mai bun prilej a vă convinge mâne și poimâne și a constata, că sămânța sămăntă de Asociațiune a fost bună și că noi mergem pe calea cea bună.

Să dea bunul D-zeu, ca prezența Dv. scumpi oaspeți și venirea din nou a „Asociațiunii” la Șimleu, să fie un indemn și mai puternic și să ne îmbărbăteze tot mai mult la muncă bună și folositoare națiunii, biserice și școalei românești...

În senzul acesta am fericirea a vă saluta în numele comitetului ales pentru aranjarea acestor festivități și a vă ura un întreit: Bine ați venit!!!

În numele oaspeților a răspuns membrul din comitetul central al „Asociațiunii” domnul *Ioan F. Negruțiu* din Blaj: A mai vorbit apoi vicarul *A. Barbulovici* pentru solidaritatea neamului, și preotul *Constantin Lucaci* pentru vicarul *Barbulovici* și pentru domnul *George Pop de Băsești*.

La masă a cântat taraful de lăutari din Sibiu, condus de *Brașoveanu*. Sara de cunoștință s'a ținut în pavilionul frumos luminat cu lumină electrică, unde Românii au ramas multă vreme împreună, la mesele întinse.

Vineri s'a ținut dimineața serviciu divin în biserica gr.-catolică din localitate. A oficiat vicarul foraneu al Silvaniei, domnul *Alimpu Barbulovici*, cu asistență numărösă. A cântat corul teologilor din Gherla. Biserica a fost tixită de lume.

La orele 11 se deschide apoi prima ședință a adunării generale a Asociațiunii, tot în biserică. Domnul *Andrei Bărsanu* vicepreședintele Asociațiunii rostește un avântat discurs de deschidere, care a emoționat pe toți cei prezenți. (Îl vom publica în întregime Red.) Se scoală apoi directorul despărțământului Șimleu, vicarul *A. Barbulovici*, și salută adunarea în numele Românilor de pe teritoriul Sălăjului. Protopopul *Vicaș* a salut în numele reuniunii femeilor române din Sălaj, iar învățătorul *Oltean* în numele reuniunii învățătorilor din acest ținut.

Vicepreședintele *Bărsanu* le dă tuturor răspunsuri frumoase și potrivite.

Domnul Dr. *Dionisie Stoica* prezintă „Monografia comitatului Sălaj”, compusă din prilejul ținării adunării generale a Asociațiunii pe teritoriul acestui comitat.

Se intră apoi în ordinea de zi, se face conscrierea delegaților despărțământelor singuratic, în urmă raportul general al comitetului central se consideră cetit și se trece la alegerea comisiunilor următoare:

a) pentru examinarea raportului general: Dr. *Izidor Pop*, Dr. *Coriolan Meseșan*, Dr. *Cornel Popescu*, *Emanuil Ungurian*, și profesorul *Trif*;

b) pentru cenzurarea socotelilor: domnii C. Căciulă, Fr. H. Longin, *Titu Hațeg*, și Dr. *Nyilvan*; și

c) pentru înscrierea de membri noi: Protopopul *Vicaș*, Dr. *Coriolan Steer*, *Marchiș* și Dr. *V. Deleu*.

Președintele comunică, că au intrat propuneri dela *Niculau Fabian* din Beiuș și Dr. *Lazar Popovici* dela Viena. Se predau comisiunii de sub a.)

Urmează conferența domnului *Oct. C. Tăslăduanu*, secretarul Asociațiunii. A vorbit despre prosatorii mai noi ai literaturii române: *Sadoveanu*, *Sandu Aldea* și *Ioan Agărbiceanu*. A fost ascultat cu viu interes.

Ședința primă cu aceasta s'a încheiat, la ora una d. a.

La orele 2 s'a ținut *banchetul*, cu 400 tacămuri, jumătate țărâni. În cursul mesei s'au rostit toatele următoare: *Andrei Bărsanu*, vicepreședintele Asociațiunii, pentru Maiestatea Sa Impăratul și Regele nostru. *George Pop de Băsești* pentru comitet, vicarul *Barbulovici* pentru președinții Asociațiunii și reuniunea femeilor, *Emanuil Ungurian* pentru autoritățile publice locale, *I. F. Negruțiu* pentru învățători, *Un țărân* isteț pentru domnii veniți să lumineze țărânimea din Sălaj, Dr. *N. Șerban* pentru compatrioții maghiari și Dr. *Cassiu Maniu* pentru cultura universală. La orele 4 și jumătate masa a fost ridicată.

A urmat conferența dlui *Romul Simu* din domeniul economiei și deschiderea expoziției de lucruri de mână, aranjată de Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoara, iar țărânii și-au avut petrecerea lor populară.

Sara teatru în pavilionul frumos decorat. S'a jucat bine piesa originală: „*Moise Păcuraru*” de Dr. *Dionisie Stoica*. E o piesă locală, cu cântece și jocuri. Diletanții instruiți de domnul *Aurel Bănuțiu* au fost mult aplaudați. Domnișoarele diletante au primit buchete de flori iar autorul piesei, chemat mai de multeori la rampă, a primit o frumoasă cunună de stejar.

Ședința a doua s'a ținut Sâmbătă la orele 10. Public cam puțin. Se pune la ordinea zilei raportul comisiunii esmise pentru cenzurarea raportului general. Raportor Dr. *Cornel Popescu*, protopresbiterul Hațegului. Propune spre primire toate propunerile comitetului central. Asupra unora dintre propuneri se naște discuție, dar în urmă se primesc propunerile comisiunii.

Asemenea se primesc propunerile făcute în scris din partea domnului Dr. *Lazar Popovici* dela Viena, în favorul înăririi Asociațiunii.

Urmează raportul comisiunii pentru cenzurarea socotelilor. Acestea s'au aflat în regulă și se dă absolutoriul obicinuit. Budgetul anului viitor se votează.

Comisiunea pentru înscrierea de membri noi raportează, că s'au înscris 2 membri pe viață, 25 ordinari și câțiva ajutători.

Se cetesc telegramele intrate la prezidiu și o frumoasă scrisoare a profesorului dela universitatea din Praga *Jarnik Urban*, apoi se verifică procesul verbal, și președintele închide ședința la ora unu d. a. Președintelui îi mulțamește pentru buna și înțeleaptă conducere vicarul *Alimpu Barbulovici* și cei prezenți se îndepărtează aclamând pe domnul vicepreședinte al Asociațiunii, *Andrei Bărsanu*, atât de simpatie tuturor.

Dela „Asociațiune”.

Raportul general al comitetului central al „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului român” către adunarea generală, convocată în Șimleu, la 7 și 8 August st. n. 1908.

(Urmare.)

Din expunerea de pălă acum a intențiunilor cari ne călăuzesc în conducerea „Asociațiunii”, onor. adunare generală poate aprecia și înțelege mai cu ușurință spiritul și direcțiunea în care s'a desfășurat activitatea ei în cursul anului 1907, despre care avem onoarea a vă raporta.

Dupăcum se poate vedea din datele pe cari le înșirăm în partea specială a acestui raport, „Asociațiunea” în cursul anului 1907 a căutat mai ales să răspândească cultura la sate, prin prelegeri populare, prin înființarea de biblioteci populare și prin împărțirea de cărți și de broșuri între popor. Și cu deosebită plăcere vă aducem la cunoștință, că activitatea „Asociațiunii” e într-o continuă creștere. Inceputurile unei hărnicii sistematice se anunță din tot mai multe despărțăminte. Pentru a putea îndruma rând pe rând toate despărțămintele la o activitate statornică și unitară, comitetul central a adresat tuturor directorilor de despărțăminte un formular de raport general, invitându-i să-i înainteze informațiuni precise asupra stării și activității despărțămintelor în cursul anului trecut. Aceste informațiuni, pe cari le vom cere an de an directorilor de despărțăminte, vor înlesni în viitor comitetului central să controleze mai deaproape activitatea despărțămintelor la sate, iar în despărțămintele, în cari problemele culturale ale „Asociațiunii” nu au răsunet între conducători, comitetul central va căuta să trezească interesul și conștiința datoriei prin oameni trimiși din centru. Pentru înjghebarea unei activități în aceste despărțăminte se vor jertfi chiar și sume mai mari, cum s'a făcut în anul trecut cu despărțământul Orade.

În legătură cu activitatea despărțămintelor trebuie să repetăm necesitatea unei împărțiri nouă a despărțămintelor, căci cuprind mai mult de 30—40 de comune. De motivarea acestei necesități ne dispensează introducerea ce o face secretarul administrativ la „Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1907,” în care se arată clar, că despărțămintele cu comune mai puține desv altă o activitate mai intensivă ca despărțămintele cu comune mai multe.

Comitetul central în cursul anului 1907 a și răsușit să înființeze mai multe despărțăminte noi. Multe despărțăminte sunt pe cale de a se înființa.

Partea cea mai importantă și mai îmbucurătoare din activitatea despărțămintelor în cursul anului trecut o constituie prelegerile populare, în cari s'au tratat mai ales chestiuni economice. Avântul ce l-au luat prelegerile ne îndreptățește să sperăm, că în curs de câțiva ani ele se vor ține regulat pe teritoriul tuturor despărțămintelor și că vor aduce cele mai frumoase roade. Cu ajutorul lor vom putea împrietini poporul cu organizarea economică, prin însoțiri, cea mai de căpetenie problemă socială și culturală, care ni-o impune spiritul timpului de astăzi. Și din acest prilej atragem atențiunea on. adunării generale și a dlor directori ai despărțămintelor, să dea o deosebită importanță însoțirilor de tot felul, indem-

nând și îndrumând poporul la toate ocaziile să înființeze cât mai multe. Dacă vom să lucrăm „pentru cultura poporului român”, trebuie să ne străduim să-l ajutăm în înaintarea și întărirea lui economică, care aduce cu sine și înaintarea lui culturală. Înaintarea și întărirea economică însă nu se poate face, decât prin înființarea de însoțiri de tot felul, singurele cari vor înlesni țărânimii noastre să fie stăpână pe soarta ei din viitor.

Dintre lucrările mai importante ale secțiilor științifice-literare amintim: „Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română de pe teritoriul statului ungar”, lucră de dnl Silvestru Moldovan și Nicolae Togan, care va apărea în cursul anului acestuia, sau cel mult la începutul anului viitor.

În ce privește Muzeul „Asociațiunii”, vă raportăm, că în cursul anului trecut s'a îmbogățit cu mai multe obiecte donate și cumpărate. Înzeestrarea lui înaintează greu, în lipsa de mijloace materiale.

Onorată adunare generală! Comitetele central își îndeplinește o tristă datorință, raportând, că dela ultima adunare generală încoace au încetat din viață mai mulți membri fondatori, pe viață și ordinari ai „Asociațiunii” noastre. Consemnarea membrilor decedați o prezentăm, învitând on. adunare generală să dea expresiune durerii sale pentru aceste pierderi.

După aceste lăsăm să urmeze o dare de seamă mai amănunțită asupra situațiunii, mișcării și activității singuraticelor organe, fonduri și instituțiuni ale „Asociațiunii” și asupra momentelor mai importante din viața acestora în cursul anului trecut.

Membrii Asociațiunii. Activitatea „Asociațiunii” din anul 1907 a trezit oarecare interes în cărturarimea noastră, îndemnându-o să se înscrie printre membrii „Asociațiunii”. Dupăcum se poate vedea din raportul casarului, încasările dela membri în cursul anului 1907 au fost cele mai mari de când există „Asociațiunea”. Cu toate aceste, sporul membrilor nu poate să mulțamească nici cele mai modeste așteptări. Pentru a introduce o uniformitate în raportul nostru general, vom aminti mai întâiu numărul membrilor, pe cari i-a avut „Asociațiunea” în cursul anului 1907, pomenind pe cei noi, înscriși în cursul anului 1908 la sfârșit.

„Asociațiunea” cu sfârșitul anului 1907 a avut următorii membri: onorari 8, secțiunile: 24 ordinari și 22 corespondenți, fondatori 101, pe viață 263, ordinari 1319, în total 1737 membri. În cursul anului 1908 s'au înscris 25 membri noi.

În urma activității tot mai intensive, care se anunță din despărțăminte și prin o împărțire mai rațională a acelor, cari au extensiune prea mare, sperăm că numărul membrilor se va spori an de an.

Despărțămintele. Activitatea acestor organe importante ale „Asociațiunii” prezintă unele progrese față de anul precedent. În cea mai mare parte a despărțămintelor se observă îndemnul de a înjgheba o muncă sistematică, se simte dorința și străduința de a desfășura o activitate cât mai corăspunzătoare scopurilor ce le urmărește „Asociațiunea”. Stăruința cu care lucrează multe dintre ele ne face să nădăjduim, că frământările începutului de timp se vor încheia într-o muncă conștientă și intensivă. Pedeca cea mai hotărătoare, care stânjenește avântul celor puțini, cu dragoste de muncă, e cunoșcerea indiferență a cărturarimii noastre, de atâteori osândită în rapoartele generale ale reuniunii noastre culturale. Pe baza rapoartelor primite dela domnii directori de despărțăminte, constatăm cu durere această indiferență și trecem mai departe, fără a încerca să-i căutăm explicarea socială, nădăjduind o îndreptare în viitorul apropiat.

Având în vedere munca desfășurată de despărțăminte în cursul anului 1907, le putem grupa dupăcum urmează: I. Despărțăminte active: 1. Bistrița. 2. Blaj. 3. Brad. 4. Brașov. 5. Cluj. 6. Dobra. 7. Hațeg. 8. Orăștie. 9. Oravița. 10. Sălăje. 11. Sebeș. 12. Sibiu și 13. Șimleu. II. Cu activitate mijlocie: 1. Abrud-Cămpeni. 2. Agnita. 3. Beiuș. 4. Mercurea. 5. Oradea. 6. Panciova. 7. Sânmiclăușul-mare. 8. Sătmărgocia (având în vedere împrejurările excepționale din acele părți). 9. Timișoara. 10. Turda și 11. Zrnesti. III. Cu activitate slabă: 1. Alba-Iulia. 2. Bocșa. 3. Caransebeș. 4. Dej. 5. Deva. 6. Deciosănmărtin. 7. Hda-Hăedin. 8. Ludoș. 9. Medias. 10. Mociu. 11. Năsăud. 12. Ogorheiu și 13. Reghin. IV. Cu aproape nici o activitate: 1. Becicherecul-mare. 2. Bran. 3. Cohalm. 4. Făgăraș. 5. Lipova. 6. Lugoj. 7. Sighișoara. 8. Treisoane Ciuc și 9. Vârșet. V. Despărțăminte nouă: 1. Aiud-Teiuș. 2. Hălmaș și 3. Tășnad.

Activitatea cea mai însemnată a despărțămintelor a fost ținerea prelegerilor populare, înființarea de agenturi și biblioteci populare. Dupăcum se poate vedea

din gruparea lor făcută mai sus, abia un sfert din totalul despărțimintelor desfășurată o activitate pe deplin multămitoare, iar jumătate dintre ele abia dau semne de viață. În urma insistențelor neîntrerupte ale biroului central, în cursul anului 1908 numărul despărțimintelor active s'a mai înmulțit și nădăjduim, că la viitoarele adunări generale vom putea raporta despre o activitate mereu crescândă.

Dintre despărțimintele active amintim în special următoarele: Blaj, Brad, Brașov, Dobra, Hațeg și Săliște, cari au ținut peste 20 de prelegeri și au căutat să sporească numărul agenturilor și al bibliotecilor. (Va urma).

NOUȚĂȚI.

„Fundațiunea Nicolae Popa.”

Decedatul episcop al Caransebeșului, fericitul *Nicolae Popa*, și-a testat întreaga avere diecezei Caransebeș, ca să fie administrată ca fundațiune separată, purtând numele testatorului. Avera rămasă în urma decedatului face un sfert de milion de coroane.

La Sinaia. Comandantul de corp din Sibiu, Excelența Sa domnul *Gaudernack*, a fost primit Duminecă în audiență din partea Regelui Carol al României, la Sinaia, și apoi reținut la dejun, împreună cu suita sa, stătătoare din mai mulți generali și coloneli.

Pus sub acuză. Preotul *Ioan Cure* din dieceza Aradului a fost pus sub acuză din partea tribunalului regesc din Arad, împreună cu alți șase credincioși ai sei, pe motivul, că au agitat, atârșat și îndemnat poporul la nesupunere, prin aceea, că la alegerea de primar comunal au cerut se fie pus în candidație și omul în care are poporul încredere.

Conferența interparlamentară se ține anul acesta în Berlin, în zilele dela 9 până la 12 Septembrie n. Din Ungaria vor participa la conferență 40 de deputați, în frunte cu ministrul de culte și instrucțiune publică, contele *Arponyi*, care are intențiunea să țină o vorbire mai lungă, atingând în ea chestia de naționalitate din Ungaria. Pentru anul viitor conferența interparlamentară va fi invitată la Budapesta.

Domnul Ioan Slavici, cunoscutul scriitor român, a dimisionat, iar Academia Română i-a primit demisiunea, din postul de director al institutului-orfelinelor „Oteleșan” dela Măgurele, lângă București.

Calendarul gregorian. Cetim în zărele străine, că academia de științe din Petersburg a încredințat o comisiune mai restrânsă cu elaborarea planului după care s'ar putea face în Rusia introducerea calendarului gregorian, după ce ideea acceptării noului calendar e sprijinită de toți factorii competenți din Rusia.

Arestare senzațională. În Carloveț a fost arestat profesorul *Valerian Pribicevic*, pe motivul, că ar fi comis crima de lesa majestate. Fratele sau Avram asemenea e arestat, pentru aceeași crimă. Sunt ambii internați în Zagreb, după ce tribunalul de acolo e competent se judece în procese de asemenea natură.

Ciocniri de trenuri. În Ekersförde, Germania, s'a ciocnit trenul de persoane cu un tren gol, care manevra în gară, și mai multe vagoane s'au sfărâmat, omorând 9 persoane dintre călători, și rănind grav pe mulți alții.

Furtuni mari au fost zilele trecute în România. În Ploiești orcanul puternic a stâns și patru vieți de om, pe lângă altă multă și mare stricăciune pricinuită pretutindenea.

Autorul „Paradisului”. În 9 Decembrie n. c. s'a implinesc treisute de ani dela nașterea lui *Milton*, autorul „Paradisului”. Se fac pregătiri, ca ziua aceasta se fie sărbătorită cu mare solemnitate.

Orcan puternic în Seghedin. Sâmbătă a fost un orcan mare în Seghedin, care a scos arbori puternici cu rădăcini cu tot din pământ, a descoperit case și a făcut multă stricăciune. În Seghedinul-nou s'a prăbușit hornul cel mare al fabricii de cânepă, și urmarea a fost, că s'a derinat și lucrătoreea în care tocmai atunci mâncau treisute de muncitori, aplicați în fabrică. Șase au rămas morți, iar alții foarte mulți sunt grav răniți.

Al 131-lea! Cassariatul „Reuniunii” române de înmormântare din Sibiu a sosit ajutorul statutar după răposata membră *Elena Totorcea*.

Acesta este al 131-lea cas de moarte în sinul Reuniunii române de înmormântare sibiene.

† **Dr. Szurecsánpi Pál**, episcopul romano-catolic din Oradea mare, a decedat Sâmbătă sara la orele 8 în Sanct-Moritz (Elveția) unde mersese să-și caute de sănătate. A fost de 62 ani.

† **Elisabeta Mateiu n. Comaniciu** din Veneția-inferioară, după lungi și grele suferințe, împărțită fiind cu sfintele taine, și-a dat sufletul în mâinile creatorului, Sâmbătă în 8 August a. c. la 4 ore a. m. în al 28-lea an al etății și al 10 al fericii sale căsătorii. Rămășițele pământești ale decedatei s'au depus spre vecinică odihnă Luni, în 10 August a. c. la 2 ore p. m. în cimiteriul bisericii gr.-or. din Veneția-inferioară.

Dela Seghedin la Cluj. La cererea proprie, dlui *A. D. Domșa* i s'a permis să-și facă pedeapsa în temnița din Cluj, și astfel a fost permutat, cu asistență, dela Seghedin la Cluj.

Pentru copiii seraci. Un fabricant din Boemia, *Iosif Riedl*, a donat din incidentul iubileului de 60 ani de domnie a Maestății Sale Împăratului și Regelui *Francisc Iosif I* suma de 100,000 coroane, în scopul îmbunătățirii sorții copiilor săraci.

Avis. Comitetul Reuniunii române de cântări și muzică din Lugoj anunță, că concertul anunțat pe 9 August (27 Iulie v.), din cauza răposării P. S. S. domnului episcop diecesan *Nicolae Popa* s'a amânat pe Joi 13 August st. n. (31 Iulie v.)

„Familia Română”, revistă ilustrată, apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (Sfaturi, Curiuri, Modele, Găcituri). Abonații noi pot primi toate numerele dela început. Abonamentul e de 10 cor. pe un an. Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

Foc în Boița. Din comuna Boița primim următoarele: „În ziua de 28 Iuliu v. c. cam pe la orele 8 întregă comuna Boița a fost alarmată de un foc iscat în curtea proprietarului *Ioan C. Todoran*. Multămită hărniciei pompierilor din comună focul a fost îndată localizat și așa numai o sură a respectivului econom a căzut jertfă incendiului. Causa incendiului nu s'a putut încă constata. Un lucru însă este știut, că în casa numitului econom mai ales de un timp încoace se adăpostesc fel și fel de elemente străine, petrecându-și nopți întregi, fără ca organele primăriei noastre comunale să fi eșecitat controlul cuvenit. Onoare harnicilor noștri pompieri, cari prin istețimea lor ne-au scăpat comuna de pericol. Iar organelor administrative le-am adresa rugarea, să binevoiască a nu mai permite în comuna noastră petreceri nocturne necontrolabile, căci statutul despre abateri nu este creat numai ca să rămână scris pe hârtie, ci ca dispozițiunile sale să fie aplicate spre folos obștesc.”

Spre orientare dlor învățători. Unele zăre române din eroare au pus semnătura mea sub avizul altui autor, al cărui curs de limba maghiară nu e complet și încă n'a obținut aprobarea ministerială. Spre orientare răspund: Cursul practic de limba maghiară de *Iuliu Vuia*, apărut în 2 părți a 50 fil. în tipografia diecezană din Arad (Battyányi 2.), este la noi unicul curs complet scris în conformitate cu art. de lege XXVII/1907, cuprinzând și elemente din aritmetică, geografie, istorie și constituție, care a obținut aprobarea ministerială sub Nr. 28,419/1907, calificate fiind ambele părți prin recenzia în sarcinatalui ministerial de model și ca cele mai bune și practice cărți, scrise după cel mai bun și ușor metod. *Iuliu Vuia*, învățător.

Spiritul gallic. — Cetim în gazetele din capitală: După cum e cunoscut, ministrul de interne a interzis vânzarea a tot felul de spirituri gallice, cari afară de sare și spirit mai conțin și alte materii și cu toate acestea se vând ca medicamente sub numele de spirit gallic. — Ordinul s'a și executat prin fizicatul superior, înștiințându-se prin magistrat prefectul ceroual pentru a opri vânzarea spiriturilor gallice din chestiune și a nimici depositul. — Executarea ordinului o va controla însuși fizicatul-superior. — Ar fi deci recomandabil, ca comercianții noștri să se acomodeze acestui ordin, pentru a fi scutiți de eventuale neplăceri pentru vinderea de spirituri gallice oprite.

La Seminarul Andreian se vând mai multe lucruri scoase din uz, și anume, uși, ferestre, trepte, bănci. Informațiuni la economul Seminarului.

Intimpinare.

Suntem rugeți să publicăm următoarele lămuriri, cari au fost trimise spre publicare „*Revistei Economice*” din Sibiu, dar aceasta nu le-a publicat în întregime, și astfel publicul nu e pe deplin lămurit în chestia sulevată. Răspunsul trimis „*Revistei*” era următorul:

Onorată Redacțiune! Ca răspuns la articolul intitulat „O faptă condamnată” apărut în nr. 29 ex. 19 Iulie a. c. al ziarului „*Revista Economică*” vă rog să dați loc în numărul proxim articolului meu alăturat. La această pretensiune cred, că am drept, nu numai după legea firească, ca să fie ascultată și partea cealaltă, ci și după legea pozitivă.

Brașov, 10 Iulie v. 1908.

Arseniu Vlăicu.

Minciuni și calumnii!

În fine s'a adevărit ceea ce anunțase cu câteva săptămâni mai înainte prin localuri publice un funcționar superior al „Filialei „*Albina*” din Brașov și sub titlul „O faptă condamnată” s'a publicat în „*Revista Economică*” nr. 29 un articol, făcut de sigur în oficina din Brașov a acestui organ dinastic, care tună și fulgeră contra mea. Nu pentru desvinovățirea mea, căci pentru ceea ce fac, iau totdeauna răspunderea cu fruntea senină, ci pentru a pune în lumină adevărata acest nou atac nevărstnic și mai ales multe chestiuni de interes public amenințat, mă simt dator a răspunde. Lucrul stă astfel.

Ia anul trecut filiala din Brașov dela „*Magyar Általános Hitelbank*” a cerut și ea să fie considerată la depunerea banilor orfanali etc. din comitatul Brașov. Această bancă are mari merite pentru întreg comitatul, căci are fabrica de celuloză din Zernești, fabrica de zahăr din Bod, rafinerii de petrol etc., prin cari revărsă milioane în punga poporului. Deci nu putea fi refuzată cu una ca două. A-i da bani în depunere după cheia existentă a fondurilor de rezervă iar nu mergea, căci în acest cas trebuia să primească ea 95% și toate celelalte bănci din Brașov împreună abia 5% din suma totală de bani orfanali. Vicecomitele în dilemă a convocat o anchetă, în care am fost chemat și eu. După îndelungată discuțiune, ancheta a primit unanim propunerea mea principiară: „Bani orfanali etc. să se depună în viitor numai la institute, ale căror centrale sunt în Brașov, după cheia fondului lor de rezervă”. Aci n'a fost vorba nici de „*Albina*”, nici de altă bancă, ci de un principiu motivat real și fără considerațiuni de interese particulare, iar motivarea mea leală și cinstită n'a fost combătută din nici o parte și nici nu putea fi combătută cu îndreptățire. Cu toate acestea, la propunerea comitetului permanent, adunarea municipală din 14 Noemvrie 1907, în care iarăși mi-am susținut propunerea, a hotărât să se mențină și pe anul 1908 institutele din anul 1907. În contra acestui conclud am recurat, dar fără rezultat.

Într'aceea magistratul orașului Brașov, la cererea aceleiași filiale dela „*Hitelbank*”, face propunerea către reprezentanța comunală, ca: „Bani orfanali etc. să se depună în viitor numai la institute, ale căror centrale sunt în Brașov, după cheia fondului lor de rezervă”.

Comisiunea permanentă orașenească face contra propunerea, să se mențină ca și la comitat, numai institutele existente. Țin să observ, că nu sunt membru nici în magistrat, nici în comisiunea permanentă. Vine acum chestia în reprezentanța orașenească. Eu, consecvent convingerii mele principiare, am sprijinit propunerea magistratului, care a fost primită în reprezentanța comunală cu mare majoritate de voturi, contra la vre-o 2—3 voturi. În contra acestei hotărâri a recurat, pare-mi-se, judele pensionat *Petru Popp* și *Iosif Oncioiu*, contabil la „*Albina*”. În urma recursului, chestiunea a ajuns la adunarea municipală.

Înainte de adunarea congregațiunii din Maiu, reprezentanții români au ținut întrunire. Între alte obiecte s'a discutat și această chestiune și majoritatea era de părere, să facem cauză națională din acest punct, pe când eu am „afirmat și susținut, că aceasta e o chestiune curat de interes privat, care eu unul n'o pot țara pe teren național și nu voesc să duc șleput nimănui”. Eu îmi voi susține părerea mea și în congregațiune, cu risicul de a trage orice consecvență. Membrii întruniți atunci au pus chestia de solidaritate

și eu am declarat, că „în această chestiune privată nu fac solidaritate”. În sfârșit după multă oiorovăială am declarat, că îmi mențin întru toate punctul meu de vedere, dar ca să nu apărăm în public divisați, cedez într'atâta, că nu voi vorbi în contra propunerii, ce o va face în numele clubului un membru român, însă cu espressa condițiune, ca acest membru să spună, că eu am rămas consecvent la principiul meu, dar la dorința expresă a clubului, am renunțat de a vorbi în contra propunerii lui. Chestiunea venind în congregațiune abia după amiază la discușiune, eu n'am mai putut participa din cauza afacerilor oficiale. Vorbitorul clubului, dl *I. Lengeru*, profitând de absența mea, a interpretat astfel lucrurile, ca și cum eu m'ași fi convertit și căit de ceea ce am făcut. Astfel după aparițiunea raportului ședinței în „*Gazetă*”, i-am adresat următoarea scrisoare recomandată:

Stimate domnule Lengeru!

În „*Gazeta Transilvaniei*” nr. 111 din 20 I. c. a apărut un raport asupra celor petrecute în congregațiune în timpul, când am fost împedecat de agende școlare a mai rămânea în ședință.

Am temeinice motive a trage la îndolă esactitatea celor cuprinse în acel raport, după ce o lungă experiență mi-a arătat de ce sentimente animate această „*Gazetă*” față de mine și de oarece contez pe loialitatea dvoastră, vă rog să binevoiți a-mi comunica cu întoarcerea poștei în scris textul vorbirii dvoastră relativă la persoana mea, ca să pot ști din izvor autentic, ce s'a petrecut și eventual să dau desmintiri necesare față de ceea ce din nou mă hulesc.

Brașov, la 21/V. v. 1908.

Cu stimă:

A. Vlăicu.

Și cu toate că mi-a promis personal și prin alte persoane a-mi da răspunsul în scris, dl *Lengeru* până azi nu mi l-a mai dat. Adunarea municipală, firește, a aprobat hotărârea reprezentanței orașului, iar dl *Lengeru* a înșinuat recurs la ministru.

Aceasta este starea faptică.

Este deci și rămâne o minciună încornurată afirmațiunea, că eu aș fi vorbit undeva ceva despre „*Albina*” în această chestiune. Eu am susținut și susțin și astăzi o propunere principiară și sper, că în calitate de reprezentant comitatens și comunal îmi va permite și „*Albina*” și „*Revista Economică*” și alții să-mi am convingerile mele neclintite. Cine nu știe face această simplă distincțiune, nu poate fi chemat să critice faptele publice ale altuia.

Eu unul o credeam pe „*Albina*” cu mult mai puternică, decât se tradează prin organul ei, când susține, că prin detragerea sumei de vre-o sută de mii coroane din depuneri „i-s'a dat o astfel de lovitură”. Dacă în faptă așa de slabă se arată, trebuie să mă felicitez, că înconștient am mântuit comuna de o mare primejdie și să stăruiesc din răspuțeri a feri și alte instituțiuni de asemenea situațiuni nesigure în viitor.

Un lucru este pentru mine de tot enigmatic, anume, de când s'au identificate interesele și aspirațiunile neamului nostru românesc cu interesele și aspirațiunile institutului „*Albina*” și cum se face, că toți cei ce nu duc trena ei, sunt timbrați de tradare de neam? Această cutență, ca să nu zic presumpțiune, se poate atribui numai împrejurării, că până acum i-s'au tolerat toate, pe simplu motiv, că pentru mulți nechemăți și nealeși ține traista cu grăunțele. Datoria mea ca director al unei școli comerciale este tocmai aceea, ca să promovez interesele adevărate și propășirea tuturor așezămintelor noastre financiare-economice deopotrivă, dar pe cale cinstită și firească, fără a o croți minciuna și cultul personal și fără a jigni interesele altuia. (Va urma).

Ca să se combată cu energie mortalitatea copiilor,

este neapărat de trebuință a înlătura cu totul laptele proaspăt de vaci, periculos în caldăle luni ale verii, și a l înlocui cu un nutre-mânt care se mistuie mai ușor și care rămâne totdeauna neschimbat și nu împedecă mistuirea. Acestor recerinte corespunde mai bine

Făina lactată Nestlé,

probată de mult, care numai fiartă cu apă, dă o hrană perfectă pentru copii, care împedecă vărsarea și diarea și depărtează deranjări de mistuire deja existente,

Concurs.

Pe baza statutului organic §. 63 combinat cu §. 23 punct 5 și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter votat de congresul național bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania sub nr. protocolar 136 din 1888 §. 7, prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de protopresbiter în tractul Bistrița.

Fiitorul protopresbiter va fi totodată și paroh în locul central al tractului, adică în parohia Bistrița.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei de clasa I-a Bistrița, statorite în coala B. din întregirea dotațiunei dela stat.

2. Venitele protopresbiterale, anume: salariul din dotațiunea statorită din fondul „Rudolfin” cu adausul de salar din repartitiunea parohiilor din protopresbiterat.

3. Taxele ce incurg pentru vizitarea parohiilor tractuale și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au se documenteze calificațiunea prescrișă în concludul congresual nr. 111 din 1888.

Concursele instruite cu toate documentele necesare să se subștearnă la Preaveneratul Consistor Arhidiecezan în termen de 30 zile computate dela prima zi ce urmează după publicarea acestui concurs în ziarul „Telegraful Român”.

Deodată cu concursele concurenții să aștearnă și o tabelă de calificațiune după rubricile indicate în regulamentul congresual din 1888 pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. 12. Concursele întrate după expirarea termenului indicat nu se vor lua în considerare. Bistrița, din ședința comitetului protopresbiterat al tractului Bistrița, ținută la 22 Aprilie 1908.

Prezid.: **Vasile Balan**
adm. ppresb.
Notarul: **Simeon Pahone**
inv.

[227] 2—3

Nr. 694/908.

[226] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor de învățători, din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Branului, să scrie concurs cu termen de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. Fundata, cu salar de 600 cor., cu artir în natură.
2. Holbav, cu salar de 600 cor., cu artir și grădină în natură.
3. Măgura, salar 600 cor., cu artir în natură, 12 cor. relut de grădină și trei stângini de lemne, din cari se va încălzi și școala.
4. Moeciul superior, salar 600 cor., cu artir și grădină în natură și 2 stângini de lemne.

Quincenalele să compută la toate aceste posturi, numai după instituirea definitivă la aceste școale, anii serviți la alte școale nu se consideră.

Cei aleși sunt datori a provedea învățământul în școala de repetiție, a conduce grădina de pomărit și a cânta cu copii în Dumineci și sărbători la liturgie. Învățătorul din Măgura va avea să provadă și cantoratul.

Concurenții au a-și așterne petițiunile lor instruite în ordine, în termenul deschis subsemnatului oficiu protopresbiterat și înainte de alegere să se prezinte poporului în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Zărnești în 25 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiterat în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 40/1908.

[221] 2—3

Publicațiune.

Pentru edificarea biserice gr.-or. din Teușiu, protopresbiteratul Alba-Iulia. să scrie nouă licitațiune m'nuendă pe ziua de 10 August 1908 st. v. la 11 oare a. m. carca să va ținea în localul școlai.

Planul și preliminarul de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 3435 Epit. 1908 din 28 Martie 1908 să pot vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita și lua în întreprindere zidirea biserice au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminară cu 7721 cor. 24 fil. în bani gata. Materialul are de al dă comuna bisericească, adică: peatră, cărămidă, var, năsip și cărăușile dela Alba-Iulia și de unde se va cere.

Comitetului parohial îi stă în drept a concredre cu lucrarea pe oricare dintre licitanți fără considerare la suma oferită.

Teușiu, 8 Iunie 1908.

Dionisiu Popovici
paroh.
Oficiul protopresbiterat gr.-or. al Albei Iuliei.
Anghel Luca
notar.

Văzut: **Ioan Teculescu**
protopresbiter.

Nr. 238 M.

[219] 2—3

Concurs.

În anul trecut la distribuirea stipendiilor din fundațiunea „Trandafil”, rămânând nedistribuite 2 stipendii de câte 1000 cor. și adică: unul pentru tineri din dieceza Aradului, altul pentru tineri din dieceza Caransebeșului, — pentru conferirea acestora să publică concurs până la 13/26 August 1908.

La aceste stipendii — conform concluzului consistorial metropolitan din 20 Aug. 1907, Nr. 242 — pot reflecta numai tineri români gr.-or. de pe teritoriul amintitelor dieceze cari cercetează sau voesc a cerceta oarecare universitate sau facultate.

Cererile de concurs sunt a să instrui cu atestat de botez, de paupertate și de studii și a să adresă consistoriului metropolitan în Sibiu.

Sibiu, 22 Iulie (4 Aug.) 1908.

Consistorul metropolitan.

Nr. 643/908

[223] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr.-or. române din Oprea-Cârțișoara și Streza-Cârțișoara, protopresbiteratul gr.-or. al Avrighului, se scrie prin aceasta concurs cu termen până la 15/28 August 1908.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de învățători sunt salariul anual de câte 600 coroane, cuartir și lemnele necesari pentru foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la subscrisul oficiului protopresbiterat gr.-or. al Avrighului (poșta, Avrig, felek, Szebenvarmegye) până la termenul susindicat.

Avrig, 22 Iulie, 1906.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al Avrighului.

Ioan Cădea
protopresb.

Nr. 560/1908.

[224] 2—3

Concurs

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. română din parohia Paușa protopresbiteratul Unguraș, se scrie concurs, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român”.

Salariul anual este de 1000 coroane, din cari 300 cor. prin repartitiune dela popor, 100 cor. din venitele cantorale și 600 cor. din ajutoriul de stat, ce se va cere după ce cel ales va primi aprobarea Consistoriului arhidiecezan și decretul de denumire, cuartir în edificiul școlai și folosirea grădinei școlare.

Doritorii de a reflecta la acest post au ași înainta rugărilor instruite conform normelor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiterat în termenul deschis, având înainte de alegere a se prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare în biserică spre ași arăta dexteritatea în cântări și tipic, având alesul a funcționa și ca cantor.

Fizeș-Sânpetru, 22 Iuliu (4 August) 1908.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. român al Ungurașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roșca
protopresb.

Concurs.

Premiu pentru o lucrare.

Void a veni în ajutorul învățătorilor nostri, cărora li s'a impus prin art. de lege XXVII din a. 1907 o grea problemă, ce nu se poate rezolva cu succes fără aplicarea unei metode raționale, și la a cărei rezolvare învățătorul ușor poate cădea în greșala de a dă preferință unui obiect de învățământ în paguba celorlalte și în deosebi în paguba limbii materne, singura temelie solidă a învățământului primar, ofer un premiu de 200 cor. pentru cea mai bună lucrare asupra temei:

„Care ar fi metoda cea mai potrivită spre a satisface cerințelor art. de lege XXVII de a. 1907 cu privire la propunerea limbii maghiare, ținând în același timp seamă de scopul general al învățământului primar și de caracterul special al școalelor noastre?”

La premiul acesta depus spre conferire la Vener. Consistoriu arhidiecezan al Bisericei române gr.-or. din Transilvania, cu reședința în Sibiu, poate concura oricare din învățătorii nostri din Arhidieceză. Dela concu-

renți se cere, să studieze cu atențiune: a) instrucțiunea, ce se va publica din partea In. Ministeriu pentru punerea în aplicare a art. de lege numit mai sus, cu privire la propunerea limbii maghiare; b) regulamentele și normativele în vigoare ale Bisericei noastre cu privire la distribuirea și modul de propunere al diferitelor obiecte de învățământ în școala primară; c) metodele folosite în alte țări, în care, pe lângă limba maternă, se pune în școala primară și o a doua limbă.

Lucrările, scrise corect și curat, vor avea să fie înaintate Vener. Consistoriu arhidiecezan în Sibiu până în 1 Maiu v. 1909, anonim, însoțite de un plic cu numele autorului.

La caz, când două din lucrările prezentate la concurs ar fi de aceeași valoare, premiul se poate împărți în două părți.

Lucrarea sau lucrările premiate se vor publica în „Telegraful Român”, de unde se vor putea scoate în broșură, pentru folosința mai lesnicioasă a învățătorilor.

La caz, că nu s'ar prezenta nici o lucrare, sau când din lucrările prezentate nu s'ar afla nici una de corespunzătoare, suma de 200 coroane se va distribui prin Vener. Consistoriu ca premii la 4 învățători din 4 protopopiate diferite ale Arhidiecezei, despre cari se va constata, că au instruat cu succes mai mulți analfabeți în cursul a. șc. 1908/9.

Brașov, 21 Maiu v. 1908.

[194] 3—3

Andreiu Bârseanu
profesor, fost comisar cons. la conferințele învățătoarești.

Aprobat.

Sibiu, din ședința cons. arh. ca senat școlar, ținută la 3/16 Iulie 1908.

Consistoriul arhidiecezan.

Săpun de lapte de lilie Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 22—40

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Köbánya (Steinbruch)

se recomandă cu înzistență P. T. Public.

Se poate procura în cele mai bune prăvălii.

Depozitul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 84—

Sibiu — Nagyszeben.

**APĂ MINERALĂ PHONIX
DIN BUZIÁS**

Arată un rezultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în acid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, îmbrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburile de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, pre-um și la catarale ale secrețiunei. — Prospecte trimite la cerere administrația

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.
(286) 72—100

Prin librăria arhidiecezană, Sibiu se pot procura toate cărțile școlare (cata'og se trimite gratis și franco) precum și toate recușitele prescrișe de legea nouă școlară (catalog special nu s e, se găsesc însă consemnate în „Noua lege școlară”, trad. de L. Triteanu, se află tot aci de vânzare.

Se mai pot procura:

Bârseanu¹, Dor pustiu, nuvele . . . 1:50
Brediceanu, Doine și cântece caet . . . 4—
I/II a . . . 4—
Brediceanu, Jocuri caet I/III a . . . 4—
Caleidoscopul lui A. Mirea . . . 1:50
Douș L., Iluzii, roman . . . 1:50
Dunăreanu, Răspata . . . 1:50
„Gazeta Transilvaniei” numărul jubilar . . . 1:50
Maiorescu, Critice, vol. I . . . 1:50
Pop, Cum să iubim . . . 1:50
Rostand E., Greno de Bergerac . . . 2:50
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda . . . 1:50
Sfaturile unui plugar luminat I . . . —50
Vlăhuța, România pitorească . . . 1:50